2

HISTORIARVM MEMORABILIVM ex Exodo, ſequentibusq; libris deſcriptio,

*

Per Gulielmum Borluyt.

LVGDVNI,
APVD IOAN. TORNAESIVM,
M. D. LVIII.

GVLIELMVS BORLVYT CANDIDO LECTORI.

*

NESCIO qua fatorum ſerie iter in patriam adornanti, omni re, ope, conſilio, & ſpe deniq; (bellis hinc inde ingruẽtibus) deſtituto, idem mihi contigerit, mi lector, quod olim præclaris quidem illis, ſed tunc temporis minus ſedulis ducibus, euenit: cùm gratitantes anſeres, à quibus nil tale expectabatur, hoſtem capitolium inuadentem elato proderent ſtrepitu: canibus partim veterno obrutis, partim parum generosè aduerſarium diſsimulãtibus. Nam cùm curriculo Biturigas, & monumentorum reliquiis, & Duareni I. C. autoritate celeberrimam vrbem, imò ſuauiſsima quædam caballino rore irrigata tempe percurrerim: nullum tamen Mecœnatem, qui meæ ſuccurreret inopiæ, aut qui nil humani à ſe alienum exiſtimaret, reperi: ſiue vt in vilibus officiis figulus figulum odit, ita doctus docti ſingularem doctrinam & præeminentiam

ægrè patitur, ſiue intempeſtiuè adueni, ſiue(quod magis ſuſpicor) honos vileſcit in turba. Vtut eſt, me contuli Lugdunum, in ciuitatẽ ſanè perquàm opulentam, & mercaturæ magis, quàm Mineruæ deditam. Quantumuis igitur ferè omnes eſſent amuſi, & à meo abhorrerent inſtituto, mira tamen confidẽtia non dubitaui meas ingenij dotes(quas ſcio perexiguas) mercatoribus inſinuare, &(pene dixerim) obtrudere: quando Martis etiam truculentiſsimæ manubiæ placidiſsimis Muſis cõſecratæ habeantur acceptæ. Incidi itaque in Ioannem Tornæſium, virum (Dij boni) quanta humanitate in humanioris diſciplinæ profeſſores! in egenos pathia! familiaritate in ſuos! integritate & clementia in omnes! Is licet ingentẽ prouinciam & onus (vt fertur) atlanticum humeris meis, iuuenili fortè robore vernãtibus, nulla interim baſi ſuffultis impoſuerit: duro tamen telo neceſsitate compulſus tuli modeſtè, & opus hoc imprimis vtile, ab alio inchoatũ deduxi quã potui ocyſsimè vſq; ad vmbilicum. Grauiorem fateor materiam, latiusq́; exuberantem, quàm quæ leuiuſculis metris & ſtricta oratione debeat coarctari. Sed, mi lector, me abſolues innocuum, tantum abeſt vt reum agas, ſimulatque euidentiſsima demonſtratione obtinueris etiam in hac re Syrenum conducere ſcopulos.

pulos. Si enim expertus medicus acerbiuſculã potionem compoſiturus ægroto, oram poculi melle circumlinit: Si comici ſub Thaidis & Bacchidos faſcina, aliarumq́; leuium perſonarum larua ethicem exprimunt: Si Satyrici mille iocis diffluentes & ſalibus, quaſi aliud agentes, rem acu (quod aiunt) attingunt: quis vetet nos quoque præceptores blandis cruſtulis allicere diſcentem? & floribus quibuſdam & ſchematis mitigare ſacroſanctæ ſcripturæ difficultatem? Nam quotuſquiſque aſſentitur Hieronymo aſſerenti euangelica verba etiam micare in cortice? Ne ipſe quidem prius illam linguæ ſtribiliginem, niſi multis flagris eò adactus, ſuis mollicellis recepit auribus. Sed quorſum hæc tam copioſè? vt intelligas, mi lector, nil præter decorum, cùm in carmine, tum in ſculptura (quæ poëſi firmiſsimis anſulis, & quaſi duplici cognatione coniuncta eſt) accidiſſe, ideóque nec aſpernendam quam in tanto pretio, & æſtimatione habuit Iuſtinianus, vt noluerit eam in acceſſionem tabulæ cædere. Quare ſi pro laſciuo Catulli paſſere, adultera coruina Ouidij, Tibulli furioſa nemeſi, & pro Martialis inceſtuoſis cinædis, hiſce te, mi lector, qualibuſcunque ſcriptis oblectes: ſi non doctior, certè non redderis ineptior. Vale, vtere & fruere.

GVLIELMVS BORLVYT libello ſuo, vt accedat Ioannem Tornæſium adoleſcentem.

Ergo liber vulgi temerarius ibis in ora?
Nec memor Icarij nominis eſſe potes?
Nec metuis triſtes rugas, virgamq́ ſeueri
Cenſoris? quis es? haud ex Helicone ſatus.
Te proprio pede menſura. fœliciter actum
Tecum, ſi lateas, eſſe putabo liber.
Ne (velut Empedocles dios cùm ſperat honores)
Faſcibus Aetnæa deſtituare pyra.
Nam velut vmbra fugit, ſic ſe fugiſſe ſequentes
Sueuit poſteritas: non amat illa procos.
Si tamen iſta libido manet, liber, eſto quod optas
Vltimus in leuibus, pierijsq́ choris.
Sic te defendat Tornæſius ore diſerto,
Percharus muſis, indole & egregia.
Cuius & ingenium (viuat modò) noſcet Eoüs,
Et qui Phœbæos abluit amnis equos.
Huius adi, Latio licet es de fonte, camenas:
Auguriumq́ meum, indiciumq́ refer.
Protinus ille ſuo te ſi dignabitur albo
Doctorum, grates ſupplice habeto genu.
Sæpius in tremula lolium ſpectatur auena,
Et flauis ſpicis audet ineſſe filix.
Ad vada Mæandri Coruus ſtrepit inter olores,
Tu quoque prædoctis iuncte, tuere locum.

Seruitus Hebræorum.

Ut tres ruperunt Pharaonis fila ſorores,
Succeſsit Siculi ſæuior ære bouis:
Iſraël vaſtas moles qui ſerre coëgit,
Et maius quàm par eſt, tolerare iugum.

Obſtetricibus Hebræorum internecio iniungitur.

Paßim Rex iubet, vt Lucinæ quæque ſacerdos
Maſculei partus demetat enſe caput.
Sic ſublata foret ſenſim fœcunda propago
Iſraëlitarum, ni vetet iſta dolor.

Maſculinus fœtus flumini vt immittatur.

Altera lex Pharaonis erat, Quodcunque virile
Naſcitur Hebræis, inijciatur aquæ.
Innocuos cenſura premit. Ve Iudicis ori,
Audet qui iuſti ſanguinis eſſe reus.

Moſes commentitia naue exponitur.

Iam tribus infantem celarat menſibus anni
Mater, cùm tandem prodita culpa fuit.
Viminea fiſcella vndæ committitur infans,
Quem procul obſeruat commiſerata ſoror.

Ancillæ piſcantur Moſem.

Principis en ſoror egreditur ſtipata miniſtris,
Ut defeſſa meris ablueretur aquis.
(Certè non huc virgo venit ſine numine) prolem
Quam videt in fluuij margine,mandat ali.

Moſes ſuum tegit homicidium.

Oderat Aegyptus benedictæ ſemina ſtirpis:
Moſes defendit ſtemma genuſq; ſuum.
Atque Aegyptiacum mactatum deuouet orco,
Occiſumq; virum puluere nocte tegit.

Moſes rixantes dirimere conatur.

Miſcentes dextras Hebræos increpat vltro
Moſes. Cur fratres bella mouetis? ait.
Illi reſpondent, Num nos quoque tradere fato
Niteris? heſternæ co nſcius és ne necis?

Moſes fugit in terram Madian.

Vincla reformidans Moſes, ſtrepitusq́ minarum
Principis, exilio conſulit ipſe ſibi.
In terram Madian laxatis currit habenis.
Qui tempeſtiuè prouidet, ille ſapit.

Moſes puellas tuetur.

Gnatarum ſeptena cohors Paſtoris aquatum
Iuerat innumeros, ſole cadente, greges.
Paſtores ouium prohibent: ſed Moſe patrono
Hauſerunt quantum conueniebat aquæ.

Moſes vxorem ducit.

Officium licet exiguum, tamen afficit. Vxor
Traditur en Moſi quòd ſit aquatus oues.
Fœlices nimium, fortunatiq; hymenæi,
In quibus ens ſummum fertq; fouetq; faces.

Iſraëlitæ inuocant Deum.

Poſt obitum Pharaonis, adhuc grauiora timebant
Hebræi: precibus ſollicitantq; Deum,
Ut ſe reſpiciat miſeros, fractoſq; labore.
Pulſa nocte ſolet clara venire dies.

EXOD. III.

Exaudiens Deus Iſraëlitas, apparet Moſi in rubo.

Conditor è cœlis audit ſuſpiria gentis,
Deq́ rubo ardenti talia verba tulit:
Exue te crepidis, Moſes. Quodcunq tueris,
Numen habet. ſanctè relligioſa cole.

Metamorphoſis virgæ.

Præficitur Moſes populo, manuq́ potenti,
Quo duce libertas reſtituenda venit.
Ne'ue fides deſit, virgam tranſmutat in anguem.
A ſumma regnũ, quod datur, arce ratum eſt.

EXOD. III.

Aaron Moſi fit obuius.

Obuius eſt Aaron Moſi, ſeſeq́; ſalutant
Implicitis vlnis, baſia deinde ferunt.
Promiſſumq́; dei pandens ab origine prima,
Hac in re quid agi, quærit vterq;, decet?

Pollicitam libertatem Iſraëlitis indicat Moſes.

Gaudia non potuit Moſes celare ſodales,
Tam crebrò varia pollicitata vice:
Compellatq́ viros. Vos libertate beabit
Qui regit in cœlo tela triſulca pater.

Moſes & Aaron precantur Pharaonem pro libertate populi.

Aſcendunt fratres præclara palatia Regis,
Iniunctumq́ ſibi munus obire parant.
Ut liceat gentem tutò eduxiſſe, precantur
Fruſtrà: quippe preces littora ſurda bibunt.

Anguis anguem vorat.

Vendicat autoris grauitatem pondere ſigni
Moſes, vt Princeps pareat inde ſibi.
Ille ſed ææis hæc fieri cenſet ab herbis,
Et virgas angues cuilibet eſſe facit.

Nilus in ſanguinem commutatur.

Sanguineum Nilus Pharaone vidente colorem
Induit, & nullis vſibus aptus erat.
Nam ſe potantes præſenti cæde necabat:
Nec tamen hoc Pharaon ſuſpiciebat opus.

EXOD. VII.

Inopia aquæ laborant Aegyptij.

Infectis fluuijs lympharum vulgus egenus
Fodit, & eſt nullis vnda reperta locis.
Septem iamq́; dies peragunt humore carentes.
Pura magis fuerat lympha petita mero.

Plaga ranarum.

Vexatur ranis quicquid Pharaonis in aula
Degit, & Imperij quicquid in orbe ſui eſt.
Scilicet vt ranæ tumido ſic vertice turgent,
Supplicio vitijs conueniente ſuis.

Pharaon, ſi ranæ intereant, manumiſsionem addicit populo.

Ranas exhorrens Rex Moſis currit ad aras:
Auſcultabo tibi, ſi moriantur, ait.
Ut requies conceſſa fuit, promiſſa negauit.
Irrita ſunt, inquit, verba coacta metu.

Poſsident cyniphes Aegyptum.

Quot flores & apes dulciſsima continet Hybla,
Quotq́; micant lato ſydera nocte polo:
Penè tot in Pharijs ſpectantur cyniphes oris,
Nec tamen his flecti ferrea corda queunt.

EXOD. VIII.

Immittuntur Pharaoni Muſcæ.

Non reſipiſcis adhuc Pharaon tot paſſus acerba?
Sic ſceleri'ne nephas adſociare iuuat?
Eſt præuiſa tibi grauis, execrandaq; pœna:
Muſcarum morſus teq; tuosq; manent.

Iumentorum peſtis.

Priſcorum cenſus fuerant pecudesq́;, bouesq́;:
Hinc huiuſce loci maxima damna patent.
Hic moribundus equus, illic procumbit humi bos,
Iamq́; nihil prodeſt Pythia docta manus.

Vlcera Aegyptiorum.

Ut gemmis ſplendet maturo tempore vitis,
Sic Aegyptiacis pellibus vlcus ineſt:
Ut ſe vix auſint molli committere lecto,
Et iam diſpliceat quæque puella ſibi.

Moſes & Aaron eliciunt grandinem.

Efficit hybernas æſtiuo tempore nubes
Moſes, peſtifera grandine triſte minans.
Sternuntur ſata læta, pecus, pecudumq; magiſtri:
Immotum tantum cor Pharaonis erat.

Imperat Moſes & Aaron, vt fulmen ceſſet & grando.

Deſinat, inquit Rex, mixtũ cum grandine fulmẽ,
O Moſes, votis, iuro, fruêre tuis.
At ſimul vt zephyro mulcente ſerenior aura
Ingruerat, vomitum more canis repetit.

Locuſtæ Aegypto immiſſæ.

Fluctuat huc illuc Rex, ſeruos dedat, an acri
Paſtu locuſtæ prata perire ſinat:
Annuit & reuocat, tandem mandata negauit,
Locuſtæq; ſuos depopulantur agros.

Tenebræ palpabiles Aegyptum inuadunt.

Aegyptum nox obſcuris poſſederat alis,
Et durat triplici ſenſilis vmbra die,
Hebræas tantùm Phœbo lucente per ædes.
Ah quantum noctis mens Pharaonis habet?

Agnus deuoratur.

Solennem appoſitum menſæ genialiter agnum
Excelſo comedunt præcipiente Deo:
Ut ſic illa dies niueo celebranda lapillo,
In ſeriem ſeræ poſteritatis eat.

Primogenitum omne tollitur.

Quid dura duros ſtimulos ceruice laceſſis
Princeps? in promptu eſt vltima plaga tibi.
Cædetur primogènitum. Phlegethontis in vndis
Suſcipiet quantum cymba Charontis onus?

EXOD. XII.

Iſraëlitæ mutua quoque & commodata conuaſant.

Mutuus expetitur nummus, bombycina veſtis,
Et quas Aegyptus diues habebat opes.
Præſtiteratq́ lubens gazas vicinus amico.
Sic eſt priua ſuis hoſtica turba bonis.

Victima Moſis.

Ingreditur vates ſacratum primus ad altar,
Quod circum populus cæde bidentis ouat.
His quoque poſt iſthæc cœli, terræq; regenti
De matrice feret pignora prima gregis.

In procinctu ſunt Iſraëlitæ.

Iſraël cinctus gladio & fulgentibus armis,
Fato decretas incipit ire vias.
Sacra ſimul ſecum, buſtumq; reportat Ioſeph,
Ut quoque maiorum contumuletur humo.

In columna nubis Iſraëlitas Deus præcedit.

Cùm miſer infernos Aeneas quæreret amnes,
Non ita maternas expetiiſſet aues:
Si ſibi tam conſtans condux in nube fuiſſet,
Quàm bonus Hebræos, Moſe precante, præit.

EXOD. XIIII, & XV.

Mergitur exercitus Pharaonis.

Inſequitur Pharaon collecto milite Moſen
Per mare (quàm ſtolidū Marte citare Deū?)
Piſcibus æquoreis factæ ſunt eſca phalanges,
Hebræiq; Deo carmina læta canunt.

EXOD. XV.

Maria tympana impellit.

Fœmineas voces, & tympana pulſa placere
Aeterno credit dia Maria Deo.
Nam velut imprimis populo celebrauerat odas,
Rauca puellaris ſic ferit æra cohors.

Mara ligno edulcoratur.

Eſt pelagus ſalſum, nullus præterfluit amnis:
Et morimur, ſi non quæ leuet vnda ſitim eſt.
Dixerat Hebræus, cùm Moſes iactat in æquor
Lignum, cumq́ ſauos exuperaret aqua.

Ad Elim perueniunt Iſraëlitæ.

Moſes in viridi ſerò ſua caſtra locauit
Gramine, quod multo nobile fonte fuit.
Palma frequens folijs generoſas præſtitit vmbras,
Quales nec Tempe, nec locus vllus habet.

Murmur Iſraëlitarum.

Iſraël fremitus, & iactat in æthera murmur,
Quòd non ſit dubijs menſa referta cibis.
Nam nil præterquam Cererē, ſobriumq́ fluentū,
Et nullas carnes deliciasq́ probant.

Cothurnices captantur.

Quòd petijt deſerta ſitu numeroſa cothurnix,
Nulla quòd effugit retia nexa plagæ.
Sic viſum eſt patri, qui nullo tempore iuſtos
In ſe ſperantes deſtituiſſe poteſt.

Pluit manna.

Ambroſiaq; ſuos & nectare paſcit ab alto
Iuppiter. his fruſtis nomina manna dabant.
Tantum quiſque ſibi, quantum ſibi ſufficit, aufert.
Cur cruciat noſtros ſollicitudo viros?

Præcipit Moſes quietem ſeptimo die.

Sexta dies duplices prouentus panis habebat.
Id præcellentes obſtupuere duces.
Explicat hoc vates : Cras cuncta quieta ſit ætas,
Impleat vt legem : nunc alimenta legat.

Septimæ diei quies.

Septima lux roſeo placidè conſurgit ab ortu,
Manſit in electo turba moleſta loco.
Cumq; bobus terram findens ceſſauit aratrum
Nos franget, ſi quod continuemus opus.

Manna tabernaculo infertur.

Spectandum cuiuis cur manna reponitur ara?
Ut populus grates conuenienter agat.
Tu quoque (quiſquis eris) dum ſanos ſpiritus artus
Diriget, agnoſcas, quicquid es, eſſe Dei.

E petra proſilit fons.

Collegit Moſes cygnæo crine verendos
Longæuos, teſtes de bonitate Dei:
Cùm de perduro ſcatebras procedere ſaxo
Iuſsit, & imperium conſequeretur opus.

Amalech bellum Iſraëlitis infert.

Concurrunt haſtis, violentaq́ prælia miſcent
Hebræi atque Amalech, Moſe tuente ſuos.
Quippe leuans in monte ſuas ad ſydera palmas,
Suſtulit aduerſos, marte fauente, viros.

Iethro vxorem filiasq́; Moſis adducit.

Magnificus rumor de Moſe relatus ad aures
Iethro, quòd victor quattuor eſſet equis.
Adduxit dulces cum chara coniuge gnatas.
Ille ſalutato diſſerit acta Dei.

Moſes ſolus iudicialem cathedram occupat.

Solus adimplebat legis ſubſellia Moſes,
Cum Iethro, res hæc plena laboris, ait.
Elige præſtantes equites, populiq́ tribunos,
Qui reddant iuſto iura ſeuera foro.

Moſes in Sinai monte Deum accedit.

Solus adit Sinai præfracti culmina collis
Signifer: huic fas eſt cum Ioue poſſe loqui.
Cætera turma profana procul, procul eſſe iubetur,
Nec potuit tanti luminis eſſe capax.

Congregatus populus Domino vouet obedientiam.

Congregat antiquos vates, gentemq́; togatam,
Arcaniq́; refert ſingula iuſſa Dei.
Obſequium ſpondent omnes : quis nanque recuſet
Clementis Domini tam leue ferre iugum?

EXOD. XIX.

Edicit Moſes vt populus ſe dignum ſpectaculo Dei exhibeat.

Corniger aduertit magni ſpectacla potentis
In Sinai trina monte ſutura die.
Caſta placere monet: niueis in veſtibus vt ſint:
Nec dulce admittant, quod ſit amore, malum.

Deus deſcendit in montem Sinai tradens Moſi tabulas.

Ingens increuit ſtrepitus, clangorq́ tubarum,
Atq; frequens claro fulmen ab axe ruit:
Cùm Moſi tradit geminas in monte tabellas,
In quibus inſcripſit propria iura Deus.

EXOD. XXXII.

Iſraël adorat vitulum.

Diutius hærebat vates in rupe: peroſæ
Sunt populo lentæ, perpetuæq; moræ.
Immemoresq; Dei, vitulum pro numine condunt,
Sancta cui flexo poplite thura ferunt.

Fit victima vitulo.

Ecce deauratus vitulus pellucet in igne,
Et redolet ſtructis thusq́; merumq́; focis.
Quàm citò ſigniferum letheæ mandat arenæ
Iſraël? ſpernens numen onusq́; Dei.

Comederunt & biberunt, & ſurrexerunt ludere.

Ut depulſa fames epulis, iuuenesq́ ſenesq́
Cantabant lepido verba iocoſa ſale.
Aſt alij gaudent manibus contingere poſtem,
Aut ſeruare pedes, luxuriemq́ chori.

EXOD. XXXII.

Moſes rumpit tabulas.

Legifer vt vidit miſeræ deliria gentis,
Cùm vitulum Dominum, Cœlicolamq́; vocant:
Atrox feruebat circum præcordia bilis,
Et geminas tabulas iecit vtraq; manu.

Aduſti vituli cineres aquam reddunt amaram.

Ecce deum vitulum Vulcanus adurit, & eius
Reddit acetoſos vſta fauilla lacus.
Hos tamen Hebræus debet potare liquores,
Aut diu moroſam pertolerare ſitim.

Filij Leui fratres & propinquos ſternunt.

Exclamat Moſes: ſi quis Dominumq́ Deumq́
Mente colit, veniat proximus ille mihi:
Et iugulet fratremq́ ſuum, nec parcat Achati;
Ut piet admiſſum victima cæſa nephas.

Exuuiæ Hebræorum.

Fœmina priuatur mundis muliebribus: at vir
Aeratis loculis. mœret vtrunque genus:
Et ſibi pro luxu luctum peperere procaces.
Vltima lætitiæ vendicat angor edax.

Deus in nube tabernaculum fœderis ſubintrat.

Fœderis in Templum venit ſub imagine nubis
Iuppiter: is verè pacis oliua fuit.
Nam Moſes veniam dura pro gente precatur,
Et prius amiſſus conciliatur amor.

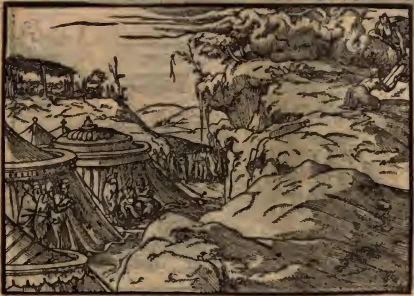
Moſis teguntur oculi, ne faciem Dei videat.

Si Sol immenſo reſplendet in orbe coruſcus,
Ad cuius radios lumina quæque cadunt.
O quanto magis illuſtris Deus extat: ocellis
Hunc Moſes credis poſſe videre tuis?

EXOD. XXXIIII.

Moſes ieiunauit quadraginta diebus & noctibus.

Quî quater expleuiſſe decem noctesq; diesq;
Ieiunus Moſes peruigilansq; poteſt?
Certè diuinis patientem legibus aurem
Qui dat, habet ſomni, materiemq; cibi.

Moſis facies micat.

Legifer à celſo Moſes vt venit Olympo,
Fulſit vt à mutilo lumine Luna ſolet.
Eius ab aſpectu fugiunt, velut agna leonem,
Hebræi. Moſes ſum : quid abitis? ait.

Moſes mandata depromit.

Quæ ſibi per ſummum commiſſa fuere tonantem,
Explicat expreſſo legiſer ore ſuis.
Is tamen obuelat faciem fulgore micantem,
Qualem vix aquilæ ſuſtinuiſſe queant.

Exurgit Sanctuarium.

Extruit electus faber in quo ſacra locentur,
Imprimis docta, Praxitelisq; manu.
Intereà plebs ſponte ſua quodcunque neceſſe eſt
Suppeditat, nummos alter, & alter opem.

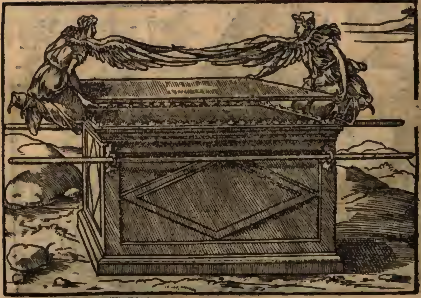
Admiratio operis.

Perfectam ſpectant ædem ſtupefacta caterua:
Materias etenim ſculptile vincit opus.
Nobile Phidiacum celato toreuma vetuſtas,
Cedat Arachnæa purpura texta manu.

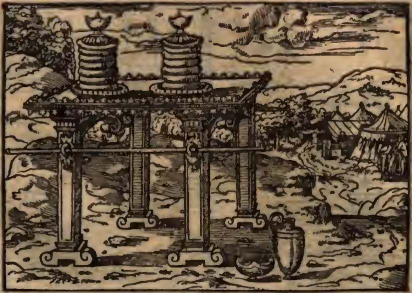
EXOD. XXXVI, & XXV.

Oraculum, & Arca.

Ultima ſunt iſthæc Theſeia relicta miſellis,
Quæ gemini Cherubin qua licet arte tegunt.
Arca ſubeſt, cincta ex decoctis montibus auro,
Quale nec eructat diues arena Tagi.

Menſa ſtructa cum varijs cyphis.

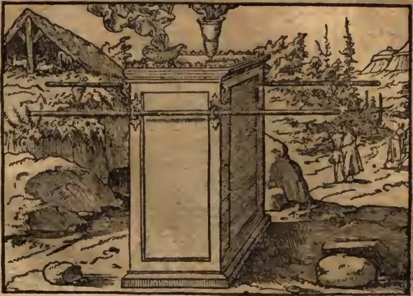
Hanc vllæ ſtruxere manus ſine numine menſam?
O magni ingenij iudicijq́ꝫ virum.
Nam læues cyathos, & plenam thuris acerram
Non quiſque poſſet compoſuiſſe rudis.

Septem candelabra.

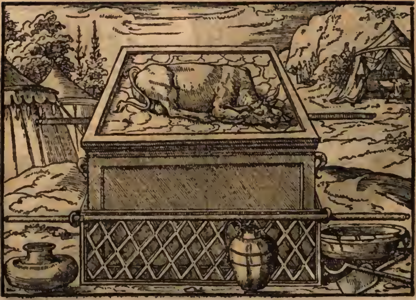
Imparibus gaudet numeris Deus. ænea ſeptem
Candelabra pijs impoſuitq́ locis:
Ut ſibi veſtalem ſeruent ſolemniter ignem,
Qui penitus cunctis debet adeſſe ſacris.

Altare.

Imbuet hoc altar vittatus presbyter agno,
Et feret in promptis ſalq́ merumq́ cyphis.
Paulatim delubra Dei ſic magna fuerunt,
Nec temerè ſacris iura forumq́ fauent.

Aureum altare.

Quattuor euectum præclarè cornibus altar
Ornat inaurato tegmine templa Iouis.
Aſpicis vt pateræ deſudent floris odorem,
Qualem vix pleno vere dat vllus ager?

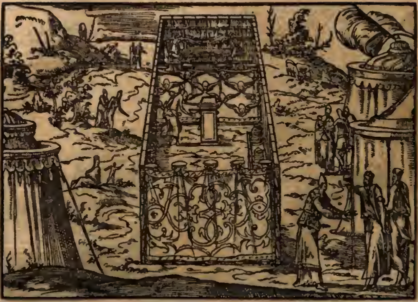
EXOD. XXXIX, & XXVIII.

Veſtis Presbyteri.

Induit hîc Aaron precioſas murice veſtes,
Ut poſcit grauitas, officiumq; ſuum.
Scilicet imberbes vidi caneſcere palla,
Et planè mores exhibuiſſe ſenum.

Sanctuarium purgatur.

Ut decet hanc ædem, labes abſtergitur omnis,
Ungitur atque oleo quicquid in æde latet.
Ipſe ſuas Aaron pollutas abluit vndis
Palmas, ante ſacræ lumina prima domus.

Nubes tabernaculum circunfulget.

Vltima vix fuerat ſuperaddita lima labori,
Cùm circunfulſit myſtica fana Deus.
In nubis ſpeciem ſe transformauerat, in qua
Conſueuit dubias diſſoluiſſe vias.

Nocte ignis præit Iſraëlitas.

Ut Pollux offert noctu ſua ſydera nautis,
Neptuno fluctus exagitante maris:
Sic Deus omnipotens præcedens caſtra ſuorum,
Ne malè deflectant, indicat igne viam.

Signa itineris.

Ut Deus extructas in nube reliquerat aras,
Quiſque ſtudet longæ tædia ferre viæ.
At ſimul ac nubes impendet, figere greſſum
Naturæq́ ſuum contribuiſſe parant.

Victimam claritas Dei abſumit.

Acer odoratis taurus fumabat in aris,
Pinguia flammiuomus cùm calor exta vorat.
Hinc populus fortunatum benè conijcit omen,
Supplicat æterno, conſpicuoq́ Deo.

Nadab & Abiu circunueniuntur ab igne, & exuruntur.

Flamma vaporatum delambit & implicat altar,
Quam ſtultè auxerunt ex Aarone ſati.
Quippe peregrinos ſocus hic non ſuſtulit ignes.
Sic ſtant amborum membra cremata rogo.

Efferuntur cadauera.

Longius à cultis funeſta cadauera templis
Portantur, coruis eſca futura nigris.
Exemplis horum ne quis ſublimia tentet:
Dædala conſultis eſt meditanda fuga.

Blaſphemus lapidibus obruitur.

Dixit in inuictum per iurgia probra tonantem
Ignarus iuuenis diſsimulare iecur.
Sed non flagitium communi morte piauit,
Nam caput inuiſum ſcrupea ſaxa premunt.

Hic ſortunatæ monſtrantur mœnia terræ
Moſi, ſed proprio non adeunda pede.
Flumina mella ferunt, lactucam frondea tellus,
Sponte ſua vitis pinguia muſta gerit.

Arma, virumq́ꝫ duo, quibus & circundata vallo
Urbs ſit, finitimo quoq́ꝫ ſub hoſte iacet,
Explorant timidi, ſubeunt putidumq́ꝫ lupanar,
Quos texit fictis cauta puella dolis.

Iſraël durùm per inexcuſabile crimen,
Seruitium ſubiens à Ioue poſcit opem.
Nec mora ſurrexit, Dux bello magnus & haſta,
Qui libertatem reſtituiſſe queat.

Cernit vt effuſas equitum peditumq́; cohortes
Siſara, quid faceret neſcius, æger erat:
Et ſua commiſit trepidantia membra ſopori,
Cùm fixit clauo tempus vtrunque Iahel.

Exoritur curui litui, clangorq́ tubarum,
Et Gedeon luſtrat caſtra inimica Deo.
Repperit oppreſſos omnes in vallibus hoſtes.
Si Deus eſt noſter, quis nocuiſſe poteſt?

Conduxit deploratos hinc indeq́; ſcurras
Abimelech fratres, & necat enſe ſuos.
Sed luit hoc crimen ſubdens incendia turri,
Torſit in illius fœmina ſaxa caput.

Egerat innumeras vulpes in retia Sampſon,
(Quanuis non canibus Delia magna ſuis:)
Quarum commiſsis caudis cum ſulphure tædas
Appendit: ſpicas ſic, ſegetesq́; cremans.

Mille viros Sampſon diſperdit & atterit oſſe,
Dignus cui detur querna corona Iouis.
Ni nactus præmium multò præſtantius eſſet,
Limpidus ex eius cùm lacus oſſe fluit.

Vndique frugiferæ deſalcabantur ariſtæ:
Præteritas meſſes Ruth ſibi egena legit.
Quam fundi Dominus ſic caſtè cœpit amare,
Hæc vt poßideat quicquid habebat opum.

G

Ut malus obſedit Saulis præcordia dæmon,
Et ſurit, & mentis fit maleſuadus inops:
Dauid pulſabat mira dulcedine chordas,
Ingenium donec iudiciumq; redit.

Dauid in obſcuro retinendus carcere præceps
Labitur, arcanè deſeruitq́ lares.
Miles adeſt, pulſatq́ fores, vt Principis hoſtem
Vinciat. Eſt æger, quid petis? vxor ait.

Speluncæ Saul immanes intrauit hiatus,
Vt ventris præſens exoneraret onus:
Cùm partẽ chlamydis Dauid demõſtrat,et inquit,
En munus Princeps eſt tua vita meum.

Occumbunt Saulis tres gnati vulnere, quartus
Ipſe tua princeps adderis icte manu.
Cur miſer anteuenis fugientia tempora vitæ?
Sponte ſua properat mors, pueroſq; rapit.

II. REG. XIII.

Intulit Amnon vim, famoſaq́; ſtupra ſorori,
Carè hos inceſtus concubitusq́; luens:
Nam gratis epulis & læto merſus Iaccho,
Purpuream fuſo ſanguine reddit humum.

Utile conſilium prudenti pectore promptum
Achitophel ſperni, cùm reperiſſet, abit.
Ultima teſtatur, diſponens ſingula: duræ
Nam ſibi decretum eſt dedere colla cruci.

Calcaribus celeri feriens ſua terga caballo
Abſalon, & ſyluas & loca ſola petens,
Maturans vel ſorte gradum, vel numine, ramo
Hæſit, & hærentem raſilis haſta ferit.

Inſequitur gnatum Bochri munitus Ioab,
Et ſtetit ante vrbis mœnia tela minans:
Quem vocat ex alto pulcherrima fœmina muro,
Ciuibus vt parcas, in caput hoſtis habe.

Ioab inauratis inſiſtit cornibus aræ,
Illum non tamen hæc anchora iacta iuuat:
Sed cadit infamem ſpectans moribundus aſylum,
Nec ſacer excuſat crimina tanta locus.

Affatur Salomonem mentis opumq́ potentem,
Et Regina ſtudet notior eſſe viro:
Obijciens plenum cæcis ænigma tenebris,
Num Rex ex facili diſſoluiſſe queat.

Ut Leo veridicum decerpſerat vngue Prophetam,
Quòd tranſultarit iuſſa ſeuera Dei,
Aſſedit prædæ, durumq́ reſeruat aſellum.
Non pugnas vmbris, ô generoſe Leo.

Audijt vt fore deuictam obſidionibus vrbem
Chambri, nulla ſuper ſpesq́; ſalusq́; fuit.
Nam ſe ſuccenſam recipit periturus in aulam.
O quàm magnificæ facta fauilla pyræ eſt.

Haurit in auſtero torrentis vortice lympham
Helias, corui ſuppeditantq́ue cibos.
Miror cur tantùm mercator congerat auri.
Diram fortè times Euclio auare famem.

Fatali infantem priuat Proſerpina crine,
Et conclamatum iam ſore mater, ait:
Ni pius Helias vitales redderet auras,
Perq́ Iouem æternum iam rediuiuus eat.

Excitus à ſegni releuat ſua membra ſopore
Helias, ſedans pane lacuq; ſitim.
Angelus hoc ſuadet, quòd ſemita longa ſuperſit,
Semita ieiuno non facienda viro.

Terras mira fames rabiesq; premebat edendi,
Annona miſeras deſtituente domos.
Præſtitit Helizeus tum conſolamina vulgo:
Nam præter panem cuique farina datur.

Milite Rex Syriæ vallum circundedit vrbis.
Horruit hoc vatis ſeruus, vt agna lupum:
Indicat & vati: Cui vates, Pone timorem,
Maior pro nobis copia bella geret.

Ieſabel patula præceps eiecta feneſtra,
Fit rabidis canibus ſanguinolenta cibus.
Nec flos ætatis, nec roſida purpura malæ
Profuit. I iacta Laodamia comas.

Impoſitum tumulo Heliſei putre cadauer
Egreditur viuum, tangit vt oſſa ſenis.
Quanta viri virtus! Stygis irremeabilis iſte
Diuino ſolùm remige vertit aquas.

Cùm genus infidum ſuit ad monſtroſa relapſum
Numina, zelotes Iuppiter altus erat.
Hinc cunctos Idololatras ſtrauere Leones.
Vltores fortes fortior vltor habet.

Angelus Aſſyriæ populum validamq́; cohortem,
Et triſti rapidas deſtruit enſe rotas.
Sic fuerāt fuſi (quorū memor Aethna) Gigantes.
Naturam oppugnet nemo, Deum'ue ſuum.

Aſſyriæ Princeps Idola profana colebat:
Filius illius perforat enſe latus.
Abſint Magnatum precioſa pericula cenſus:
Tutior eſt humilis Principis æde caſa.

Indicat Ezechiæ vates inſtantia tela
Mortis, & alterius ſceptra tenenda manu.
Ezechias gemitus imo de pectore ducit,
Se Deus vt ſeruet, continuetq́; dies.

Hunc diu velauit ſecura obliuio librum,
Moſaico dantem iura ſeuera foro.
Erutus eſt tandem caneſcens ſorde ſituq́;.
Quàm multos libros ſordida blatta voras?

Indicat Ezechiæ vates inſtantia tela
Mortis, & alterius ſceptra tenenda manu.
Ezechias gemitus imo de pectore ducit,
Se Deus vt ſeruet, continuetq́ dies.

Hunc diu velauit ſecura obliuio librum,
Moſaico dantem iura ſeuera foro.
Erutus eſt tandem caneſcens ſorde ſituq;.
Quàm multos libros ſordida blatta voras?

Vrbs Solymæ læto toties eueɛta trophæo,
Criſtas à timidis amoue victa comis.
Arcetur ſolidis Princeps tuus ecce cathenis.
Quid membris fiet, ſi caput iſta ferat?

Informes ſtrages & mutua funera denſant
Diſcors militiæ turba volente Ioue.
Sicut vipereis fratres ex dentibus orti,
Alter ab alterius vulnere læſus, obit.

Vera parant odium. Zacharian edocet vſus:
Nam cæſus ſaxis, & ſine voce iacet.
Quòd pius aſſeruit maiorum templa ſuorum
(Ne neglecta ruant) reſtituenda Deo.

Quiſque ſibi tales expectet Erinnyes olim,
Corporibus quales intulit alterius.
Ante diem miſit Ioas ad auerna prophetam,
Ante diem famulis ſtatq́ cadítq́ ſuis.

Mœnia demolita pilis, & triſtibus armis
Sollicita reficit turba fidelis ope.
Læua tenet gladios, viſcoſam dextera calcem.
Sic plebs Mopſopia fecit in vrbe rates.

Captiuis tantùm ſobriè dimenſa dabantur,
Succurrit ſocijs ære Tobia ſuis,
Fercula dans ægris, ſublatis morte ſepulchrum.
His emis igniferum, magne Tobia, polum.

Cete damnoſo de Tygride forte Tobiæ
Annatat, & Raphaël conſule in arua trahit.
Carnibus illius veſcuntur : at apta medelæ
Cuſtodit (pectus, felq́, iecurq́) ſibi.

Pinguibus è menſis vt venit nocte Tobias,
Traditur in thalamos virgo petita ſuos.
Tum piſcis iecur accenſum cacodæmona ſternit:
Quem fugat hinc Raphaël, compedibusq́ ligat.

Ne frangat vires patientia longa Tobiæ,
Præuidit Dominus, portus & aura bonis.
Felle linit gnatus ſenioris patris ocellos,
Et cadit à viſu ſquama reuulſa ſuo.

Credentem lecto titubantia membra Lyæo,
Vincit Holophernem ſomnus & alta quies.
Iudith id obſeruans, audaci mente ſecurim
Librat in illius colla, ſecatq́ caput.

Succiduis genibus Regem Regina precatur
Eſther, ne populo pax ſit adempta ſuo.
Annuit hoc Regis clementia: pendet & hoſtis
In cruce, quæ victis antè parata fuit.

Innumeras plagas infligit Dæmon Iobo,
Occupat & teneram lurida lepra cutim.
Ille nihil, tantùm lenit ſua damna ferendo.
Cœlum vim patitur, militet omnis homo.

EZECHIEL XXXVII.

Iuit vt Ezechiel per campos ſtrage refertos,
(Nam nil præterquam triſte cadauer erat)
Undique veſtiri cœperunt carnibus oſſa:
Viſa fuit res hæc prodigioſa viro.

Inſtar pyramidis ſubuecto ſtipite diuo
Tres pueri nolunt exhibuiſſe decus.
Sulphureas in fornaces mittuntur, & ignis
Decoquit aſtantes, nec tamen vrit eos.

Baltazar ambigua peragens conuiuia menſa,
Ebibit auratis ebria vina cyphis.
Ecce manus digito deſcribit verba, peritis
Quæ nec Aruſpicibus, Fatidiciſq; patent.

Suſpexit Babylon ſquamoſum pelle Draconem,
Pro Saturnigena, perpetuoq́ Deo.
Non tulit hunc faſtum beluæ Danielis imago,
Atque dat hauſturæ toxica ſæua feræ.

Ut damnatus erat Daniel, ſubit antra Leonum,
Nec tamen hoc auſi ſunt violare caput.
Exiuit vates: pars aduerſata ſubintrat,
Et patitur catulos exſtimulante fame.

A Domini facie Ionas tranſcurrit ad æquor,
Nec mora veſani feruet arena vadi.
Quæ ſit cauſa mali nautæ mirantur: at ille,
Ah ego, vah ego ſum ſarcina tanta rati.

Diſgluptum Ionam eructat piſcis in auras,
Ut completa dies tertia Solis erat.
Hunc Deus ablegat Niniuæ: quia regula vitæ
Ignoratur ibi, nec timor vllus adeſt.

IONAE III.

Prædicat exitium Niniuæ, ni vela reflectat,
Ionas, & lacrymis crimina mille lauet.
Nam putet, & ſcelerum ſentina cloaca malorũ eſt.
Auſcultant ciues, & pia vota ferunt.

Expilare ſacri templi decreuerat æra,
Sperans innumeras Heliodorus opes.
Fallitur augurio: capiti ferus ecce caballus
Inſilit, & tergo verbera ſæua luit.

Quòd nollent veſci porcina carne, tyrannus
Germanos ſeptem cum genitrice necat.
Sic mores, leges, ſic ius defendere tutum eſt,
Si iubet hoc pietas, relligioq; monet.